

เรื่องเล่าจากห้องอบรม...

หนึ่งในข้อเสนอการปรับปรุงกฎหมายสหกรณ์

...การปรับปรุงกฎหมายสหกรณ์ในอนาคตที่จะต้องเข้าใจว่ามีตัวละครอะไรบ้าง จะให้สัมพันธ์กันในระดับไหน เรื่องใดจะสัมพันธ์กัน หรือไม่มีความสัมพันธ์ต่อกัน ย่อมจะทำให้ภาพนี้สามารถนำไปคิด ไปดำเนินการต่อได้...

เมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ที่ผ่านมา ผมได้เข้าร่วมฟังการอบรมโครงการนักบริหารการสหกรณ์ระดับสูง โดยความร่วมมือระหว่างกรมส่งเสริมสหกรณ์และสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ สำหรับหัวข้อการอบรมในวันดังกล่าวคือ “กฎหมายสหกรณ์ : เจตนารมณ์ที่มีต่อการควบคุมและพัฒนาสหกรณ์” มีวิทยากร ๒ ท่าน ได้แก่ ผศ.ดร.เอกบุญ วงศ์สวัสดิ์กุล และ ผศ.ดร.กิตติพงษ์ กมลธรรมวงศ์ จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่มาในฐานะของของตัวแทนคณะผู้ทำวิจัยเกี่ยวกับกฎหมายสหกรณ์ชื่อ “โครงการศึกษาวิจัยเพื่อปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติ สหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒”

บทความนี้ได้ย่อเรื่องราวงานวิจัยชิ้นหนึ่ง และ สรุปเรื่องราวในห้องอบรมวันนั้นมาให้ทุกท่านได้พิจารณากัน ครั้งนี้ขอนำเสนอ ๒ ประเด็น คือ ข้อเสนอปรับปรุงกฎหมายสหกรณ์ และ ตัวละครกับการปรับปรุงกฎหมายสหกรณ์

[๑] คำว่ากฎหมายสหกรณ์ในที่นี้ หมายถึง พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ หากพิจารณากฎหมายฉบับนี้ตามที่ปรากฏแล้ว จะพบว่า กฎหมายมีโครงสร้างเนื้อหาแบ่งออกเป็น ๑๐ หมวด พร้อมด้วยบทเฉพาะกาล ได้แก่ หมวด ๑ บททั่วไป หมวด ๒ การกำกับและส่งเสริมสหกรณ์ หมวด ๓ สหกรณ์ หมวด ๔ การชำระบัญชี หมวด ๕ การควบสหกรณ์เข้ากัน หมวด ๖ การแยกสหกรณ์ หมวด ๗ ชุมชุมสหกรณ์ หมวด ๘ สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย หมวด ๙ กลุ่มเกษตรกร และ หมวด ๑๐ บทกำหนดโทษ สำหรับหมวด ๓ สหกรณ์นั้น ยังมีการแยกย่อยเป็นส่วน ๆ ได้แก่ การจัดตั้งและจดทะเบียนสหกรณ์ ข้อบังคับและการแก้ไข การดำเนินงานของสหกรณ์ การสอบบัญชี และการเลิกสหกรณ์

ย้อนกลับไปสักนิด โดยหลัก ๆ แล้ว พัฒนาการของกฎหมายสหกรณ์ในบ้านเรา เริ่มต้นจาก พระราชบัญญัติสมาคมเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๕๕ ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติที่ทำให้เกิดสหกรณ์วัดจันทร์ไม่จำกัดสินใช้ อันเป็นสหกรณ์แห่งแรกของประเทศไทยขึ้น สหกรณ์ที่ตั้งตามพระราชบัญญัตินี้อยู่ในช่วงทดลองของภาคราชการ เพื่อทดสอบว่าการสหกรณ์ในประเทศไทยจะประสบความสำเร็จเพียงพอแก่การขยายต่อไปได้หรือไม่ ความสำเร็จที่ว่านี้ ประการหนึ่งคงหนีไม่พ้นเรื่องการแก้ปัญหาหนี้สินของเกษตรกรในช่วงเวลานั้น เมื่อราชการแน่ใจแล้วก็ตราพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๔๗๑ ขึ้นใช้บังคับ ต่อมาก็ตราพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๑๑ ขึ้นใช้บังคับแทน ด้วยเหตุที่ว่ากฎหมายเดิมล้าสมัย และสำหรับกฎหมายสหกรณ์ฉบับที่ใช้อยู่ในขณะนี้ก็เกิดขึ้นด้วยเหตุผลอย่างเดียวกัน

[๒] หากจะกล่าวเรื่องกฎหมายสหกรณ์ต่อไป คงไม่ได้เล่าเรื่องราวในห้วงอบรมเป็นแน่ จึงขอเข้าสู่เนื้อหาหลักกันครับ

จากที่ ผศ.ดร. กิตติพงศ์ กมลธรรมวงศ์ เล่าถึงโครงการศึกษาวิจัยเพื่อการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ ดั้งนั้น ผมจึงนำมาย้ำอีกครั้งในเรื่องลักษณะของกฎหมายสหกรณ์ไทย ปัญหาที่ค้นพบจากการวิจัย และข้อเสนอจากงานวิจัยนี้ ก่อนที่เราจะได้ไปดูเรื่องราวการอบรมอีกเรื่องหนึ่งครับ

กฎหมายสหกรณ์ของไทยหรือพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นกฎหมายเฉพาะ มีลักษณะที่น่าสนใจ ได้แก่

๑ เป็นกฎหมายมหาชน เพราะ กำหนดความสำคัญระหว่างรัฐกับสหกรณ์ที่เป็นเอกชน กฎหมายจะพูดถึงบทบาทของรัฐที่เข้าไปดูแลสหกรณ์ เพราะกำหนดเงื่อนไขที่ต้องปฏิบัติ และกำหนดอำนาจหน้าที่ของรัฐ ทั้งนี้ก็เพราะกฎหมายสหกรณ์ไทยมุ่งคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ เช่น เรื่องการจัดตั้งสหกรณ์ ถ้าไม่ดูแลอย่างดี จะมีการหลอกลวงกัน มีการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง ความเสียหายย่อมเกิดขึ้น

ความเป็นกฎหมายมหาชนในพระราชบัญญัตินี้ รัฐมีอำนาจเหนือที่สามารถออกคำสั่งฝ่ายเดียวกับสหกรณ์ซึ่งเป็นเอกชนในหลาย ๆ กรณี อย่างน้อยที่สุด การจัดตั้งสหกรณ์ก็เป็นลักษณะการขออนุญาตจัดตั้ง ดังนี้ กฎหมายปกครองจึงเป็นกฎหมายหลักที่อยู่เบื้องหลัง คอยให้อำนาจและคอยควบคุมการใช้อำนาจรัฐโดยเฉพาะอำนาจของนายทะเบียนสหกรณ์

๒ มีการจัดตั้งองค์กรตามกฎหมาย มีคณะกรรมการระดับชาติ มีหน่วยงานกำกับดูแล มีการจดทะเบียนจัดตั้งสหกรณ์ มีกองทุนตามกฎหมาย การรับรองบทบาทของสหกรณ์ในการรวมตัวกันก็คือ สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย โดยกฎหมายกำหนดอำนาจหน้าที่ให้องค์กรเหล่านั้น ดังนั้น การใช้อำนาจขององค์กรเหล่านี้ หากเป็นเรื่องทางปกครองแล้ว ต้องตั้งอยู่บนหลักนิติรัฐ กล่าวคือ มีอำนาจหรือไม่ และใช้อำนาจได้อย่างไร

อำนาจรัฐซึ่งในที่นี้ คือ อำนาจทางปกครอง คงไม่อาจหลีกเลี่ยงกฎหมายปกครองที่สำคัญ 3 เรื่องไปได้ คือ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ และ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

๓ สหกรณ์ไทยได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายมากกว่าองค์กรเอกชนอื่น กล่าวคือ ได้รับสิทธิพิเศษบางประการตามกฎหมาย เช่น การยกเว้นไม่ต้องเสียภาษี ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมบางประการ หรือกรณีองค์กรที่ไม่ใช่สหกรณ์ห้ามใช้ชื่อสหกรณ์ ทั้งนี้เพื่อสหกรณ์สามารถไปแข่งขันกับเอกชนอื่นได้ และส่งเสริมสหกรณ์ให้เข้มแข็ง

ในข้อนี้ ผศ.ดร.กิตติพงศ์ แสดงความเห็นเพิ่มเติมว่า ในต่างประเทศ เพื่อให้สหกรณ์เข้มแข็งเพื่อไปแข่งขันกับเอกชนอื่นได้เท่าเทียม ก็จำเป็นต้องแก้กฎหมายเพื่อลดบรรดาสิทธิพิเศษที่เคยได้รับ และเนื่องจากรัฐให้สิทธิพิเศษแก่สหกรณ์นี้เอง รัฐย่อมต้องมีมาตรการกำกับดูแลสหกรณ์เช่นกัน ดังเช่นกรณีการใช้อำนาจของคณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นต้น

๔ มีกฎหมายสหกรณ์ฉบับเดียวดูแลสหกรณ์ทุกประเภท รวมการดูแลไว้ที่หน่วยงานเพียงหน่วยเดียว คือ กรมส่งเสริมสหกรณ์ ไม่ได้แยกตามหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจของสหกรณ์

ดังนั้น เกิดคำถามว่า ถึงเวลาที่จะแยกกฎหมายแล้วหรือยัง ทั้งนี้จะแยกไปไหนต้องถามด้วยว่าหน่วยงานใหม่จะยินดีรับดูแลหรือไม่ เรื่องนี้จึงเป็นทิศทางในอนาคต ในประเด็นนี้ดูจะเป็นประเด็นที่หลาย ๆ คนให้ความสนใจ ทั้งฝ่ายที่อยากให้แยกกฎหมายเป็นกฎหมายสำหรับสหกรณ์แต่ละประเภท จะด้วยเหตุผลของความเชี่ยวชาญในการกำกับดูแลและส่งเสริมของภาครัฐก็ดี หรือฝ่ายที่อยากให้คงความเป็นกฎหมายสหกรณ์เพียงฉบับเดียวที่มีหน่วยงานเดียวกำกับดูแลเพราะคำนึงถึงความเป็นสหกรณ์ร่วมกันย่อมต้องอยู่กันเพื่อความเข้มแข็งและเป็นเอกภาพก็ดี เรื่องนี้ก็ยังคงเป็นประเด็นถกเถียงกันอย่างอึกยาวนานพอสมควร

คณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยสรุปออกมาเป็น ๖ ประเด็น ได้แก่

๑ กฎหมายไม่ได้บัญญัติหลักการสหกรณ์ให้ชัดเจนในตัวกฎหมาย เพราะเรื่องนี้ส่งผลต่อการดำเนินการตามหลักการสหกรณ์ที่สำคัญ ๆ ของภาครัฐและเอกชน

๒ ปัญหาจากการทำงานของคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ ที่ขาดการทำงานเชิงรุก

๓ การใช้อำนาจกำกับดูแลของหน่วยงานภาครัฐต่อสหกรณ์ที่ไม่ได้กำหนดหลักการใช้อำนาจเอาไว้ และเรื่องการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทในการดำเนินงานสหกรณ์โดยองค์กรผู้พิพากษาที่มีความเป็นกลางและอิสระ

๔ ปัญหาความต่อเนื่องในการทำงานของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ หรือ ที่เรารู้จักกันดีในเรื่อง “วาระของกรรมการ”

๕ ปัญหาการดำเนินการของสหกรณ์ซึ่งแยกย่อยออกไปหลายกรณี เช่น เรื่อง สมาชิกสมทบ อำนาจกระทำการของสหกรณ์ ผู้ตรวจสอบกิจการ

๖ ฐานความผิดทางอาญาและบทกำหนดโทษ

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงเสนอการปรับปรุงพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ จึงอยู่ภายใต้กรอบดังต่อไปนี้

๑ หลักการพื้นฐานของสหกรณ์ควรอยู่ในกฎหมาย โดยให้อยู่ในบททั่วไป

๒ เพิ่มประสิทธิภาพของ คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติในเรื่องขอบเขตการทำงาน โครงสร้างองค์กร การปรับปรุงวาระการดำรงตำแหน่งของผู้ทรงคุณวุฒิ กำหนดจำนวนครั้งการประชุมของคณะกรรมการ

๓ การกระจายอำนาจหน้าที่ไปยังคณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์ประจำจังหวัด

๔ กำหนดคณะกรรมการอุทธรณ์และร้องทุกข์เพื่อพิจารณาเรื่องร้องเรียนของสหกรณ์

๕ ปรับปรุงบทบาทของนายทะเบียนสหกรณ์ ไม่ให้กระทบความอิสระของสหกรณ์ โดยการกำกับดูแล คือ การให้สหกรณ์ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายเน้นการกำกับดูแลหลังกระทำการ อาจเทียบเคียงหลักการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาใช้

๖ ปรับปรุงสิทธิของสมาชิกในการร้องทุกข์ พ้องคดีตามมาตรา ๒๑

๗ การปรับปรุงองค์ประกอบของคณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาสหกรณ์

๘ กำหนดเรื่องสมาชิกสมทบ โดยเฉพาะเยาวชน

๙ กำหนดอำนาจกระทำการตามมาตรา ๔๖ ตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ จะต้องยึดถือประเภทของสหกรณ์เป็นหลัก และให้นายทะเบียนสหกรณ์ยับยั้งได้เมื่อฝ่าฝืน

๑๐ วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการดำเนินการสหกรณ์

๑๑ การคัดเลือกผู้ตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ ให้นายทะเบียนมีอำนาจกำหนดคุณสมบัติได้

๑๒ ปรับปรุงบทกำหนดโทษในกฎหมายสหกรณ์ ให้มีทั้งโทษทางปกครอง และโทษทางอาญา

[๓] ในข้อ [๒] ได้กล่าวถึงเรื่องงานวิจัยเพื่อปรับปรุงพระราชบัญญัติสหกรณ์แล้ว เปรียบเสมือนการเตรียมพร้อมท่านผู้อ่านให้ได้บรรยากาศ เพื่อเข้าสู่เรื่องราวส่วนที่เหลือในห้องอบรมนี้

ผศ.ดร.กิตติพงศ์ ได้ฝากความคิดของตนไว้หลายเรื่อง แต่ด้วยพื้นที่เล่าเรื่องที่จำกัด ผมขอนำเรื่องความท้าทายที่เกิดขึ้นสหกรณ์ไทยในปัจจุบันและอนาคตอันใกล้ จะพบว่ามีหลายประการ ได้แก่

๑ การแก้ปัญหาปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในกฎหมายสหกรณ์ที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข เพราะกฎหมายจะต้องมีความทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของสังคม มิฉะนั้นกฎหมายจะชราภาพ

๒ การเข้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ AEC เพราะมีความตื่นตัวแต่ยังมีประเด็นเรื่องความเข้าใจ แล้วสหกรณ์จะดำเนินการเรื่องนี้อย่างไร

๓ การผลักดันสหกรณ์ที่ช่วยสนับสนุนการปฏิรูปประเทศตามแนวทางหรือนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติจะทำได้อย่างไร เพราะ คสช. เองก็ให้ความสนใจเรื่องสหกรณ์เช่นกัน

๔ การทำให้สหกรณ์เข้มแข็ง สมาชิกสหกรณ์มีความเข้มแข็ง สหกรณ์แข่งขันกับองค์กรอื่น ๆ ได้รวมถึงการแก้ไขปัญหาจากการนำสหกรณ์ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ หรือการหาประโยชน์ส่วนตัว เพราะกรณีนี้จะก่อผลกระทบทางลบต่อสหกรณ์ในวงกว้าง เรื่องนี้จะอาศัยเรื่องการทำกับดักดูแลสหกรณ์ แต่ว่าการทำกับดักเองก็มีข้อจำกัด ต้องมีความร่วมมือจากสหกรณ์และสมาชิก

๕ การปรับบทบาทของกรมส่งเสริมสหกรณ์และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ โดยเฉพาะเรื่องความร่วมมือระหว่างกัน

๖ การปฏิรูปการทำงานของสันนิบาตสหกรณ์ให้เป็นผู้นำขบวนการสหกรณ์

นอกจากข้อคิดของอาจารย์แล้ว ผู้เข้าอบรมยังได้แลกเปลี่ยนและเสนอประเด็นต่าง ๆ ขึ้นมา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องศาลสหกรณ์ เรื่องสหกรณ์ประเภทสหกรณ์อิสลามเพราะประเทศไทยมีผู้นับถือศาสนาอิสลามไม่น้อย หรือการรวมกรมส่งเสริมสหกรณ์และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์เข้าด้วยกัน เป็นต้น

[๔] ในช่วงบ่าย ผศ.ดร.เอกบุญ วงศ์สวัสดิ์กุล ได้ชวนผู้อบรมแลกเปลี่ยนกันในเรื่อง “ทิศทางที่ควรจะเป็นในการปรับปรุงพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๒” ในบริบทของกรมส่งเสริมสหกรณ์จะเป็นอย่างไรในอนาคต ผมพอจะสรุปสาระเอามาให้เป็นข้อ ๆ คือ

๑ อยากให้อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์มีนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับแนวทางของการกำกับดูแลและการส่งเสริมสหกรณ์ มีการคุ้มครองการทำงานให้แก่เจ้าหน้าที่

๒ เรื่องการส่งเสริมสหกรณ์ เนื่องจากคุณค่าสหกรณ์ในบุคคลมีน้อยในเวลาปัจจุบัน จึงต้องทำเรื่องนี้ให้เข้มข้น ขณะเดียวกัน บทบาทของนายทะเบียนจะต้องเข้มข้น ไม่ปล่อยให้สหกรณ์กระทำการนอกรอบวัตถุประสงค์

๓ พระราชบัญญัติไม่ได้กำหนดว่า สามารถถอนหุ้นได้หรือไม่ และสหกรณ์ขนาดใหญ่มาก ๆ แต่ไม่ได้เสียภาษี ได้ทำอะไรให้สังคมบ้าง

๔ ฝ่ายการเมืองไม่ได้ดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในขณะที่ข้าราชการประจำต้องการทำงาน จึงอยากได้อะไรที่ฝ่ายการเมืองไม่สามารถเปลี่ยนแปลง อย่างเช่นวาระแห่งชาติ ด้านการสหกรณ์

ผศ.ดร.เอกบุญ กล่าวว่า จะทำอะไรให้เกิดความเข้มแข็งระหว่างฝ่ายประจำกับฝ่ายการเมือง และคานกันได้อย่างสมดุล นอกจากนี้ยังเสริมว่า การจะเป็นผู้มีอำนาจ มีตำแหน่ง ต้องกล้าตัดสินใจ เพราะจำเป็นต้องใช้อำนาจ

เมื่อได้แลกเปลี่ยนกันจนพอหอมปากหอมคอไปแล้ว ผศ.ดร.เอกบุญ จึงเปิดประเด็นเรื่องทิศทางของสหกรณ์ จำต้องพิจารณาตัวละครหลัก เช่น สมาชิก สหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ สังคมและชุมชน ส่วนตัวคิดว่า สหกรณ์ไม่ได้ตั้งมาเพื่อสมาชิกเพียงประการเดียว จึงต้องให้น้ำหนักกับสังคม เพราะตรงนี้เองทำให้สหกรณ์มีคุณค่า

พอมองให้แคบลงไป ก็เห็นว่าสหกรณ์เป็นเรื่องของคนที่ไม่เท่าเทียมกัน เห็นตัวละครหลัก ๆ ที่จะเป็นปัญหา คือ สหกรณ์ (กรรมการ-ฝ่ายจัดการ) กับ กรมส่งเสริมสหกรณ์ อย่างไรก็ตามเรื่องตัวละครนี้เพียงแต่ยกตัวอย่างและไม่ได้ลืมตัวละครอื่น

ในมิติของกฎหมายมหาชนที่เป็นกฎหมายกำหนดสถานะและนิติสัมพันธ์ระหว่างรัฐหรือหน่วยงานของรัฐฝ่ายหนึ่งกับหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนอีกฝ่ายหนึ่ง ในฐานะที่ฝ่ายแรกมีอำนาจเหนือกว่า ย่อมแสดงว่ารัฐเองต้องการมีบทบาท มีความสัมพันธ์กับสหกรณ์ ดังนั้น ทิศทางในเวลานี้ คือ รัฐควรจะต้องปล่อยให้สหกรณ์ดำเนินการได้เองบ้าง และให้ผู้เข้าอบรมร่วมอภิปราย ผมเองพอจะสรุปเอามาเล่าให้ท่าน ๆ ดังนี้

๑ คิดว่านักส่งเสริมสหกรณ์กับสมาชิกห่างเหินกัน

ผศ.ดร.เอกบุญ เห็นว่าบางเรื่องก็ไม่จำเป็นต้องปรากฏเป็นรูปของกฎหมาย โดยจะนำไปสู่เรื่องของรูปแบบความสัมพันธ์ เช่น รัฐปล่อยให้จัดตั้งสหกรณ์ได้เลย ปล่อยให้ดำเนินการ หากมีปัญหา จึงค่อยเข้าไปจัดการกับสหกรณ์ หรือ ใครจะตั้งสหกรณ์ต้องมาขออนุญาตจากรัฐ หรือ การตั้งสหกรณ์แค่มาแจ้งเพื่อให้ขึ้นทะเบียน ให้รัฐรับรู้ว่ามีสหกรณ์เกิดขึ้น

๒ สหกรณ์มักดำเนินการออกนอกกรอบวัตถุประสงค์ แล้วคิดว่าทำถูกต้อง ก็จะได้แย้งว่ารัฐเข้ามาแทรกแซงทำไม เรื่องนี้ทำให้เกิดความคิดการนำมาตราทางภาษีมาจัดการดีหรือไม่

ผศ.ดร.เอกบุญเห็นว่า กรณีสหกรณ์กระทำการออกนอกกรอบวัตถุประสงค์ก็เป็นสหกรณ์เถื่อน ต้องไม่อนุญาตกระทำการได้ และยังเป็นปัญหาตาบสองคม เพราะการทำงานนอกรอบแล้วเสียภาษีก็แปลก เพราะถ้านอกรอบแล้วกระทำการได้อย่างไร

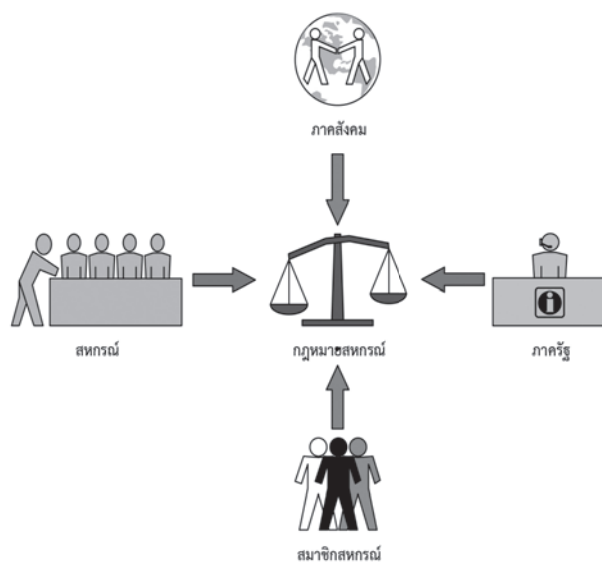
๓ สังคมการเกษตรยังมีความอ่อนแอ รัฐต้องประคอง

ผศ.ดร.เอกบุญ มองว่าตรงนี้ก็เป็นที่ระดับความสัมพันธ์ว่ารัฐจะเข้าไปมีความสัมพันธ์ด้วยมากน้อยแค่ไหน จนนำไปสู่ว่ามีการแยกประเภทให้ชัดเจน อาจออกมาเป็นรูปของกฎหมายคนละฉบับหรือแยกหมวดตามประเภทสหกรณ์ในกฎหมายฉบับเดียวกัน แต่ส่วนตัวเห็นว่าถ้าจะแยกต้องแยกกฎหมายเพราะต้องแยกผู้ดูแล ทั้งนี้ ก็ไม่ได้มีทุกสหกรณ์ที่ดูแลตัวเองได้ ต้องมีระดับสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสหกรณ์

นอกจากนี้ อาจารย์ยังแสดงความเห็นเพิ่มเติมว่า เรื่องประเภทสหกรณ์จะมีคำถามที่ต้องตอบคือ สหกรณ์แต่ละประเภทกระทำการอะไรได้บ้าง วัตถุประสงค์คืออะไร

[๕] ผศ.ดร.เอกบุญ กล่าวถึง การศึกษาวิจัยว่ายังอยู่ในกรอบของพระราชบัญญัติเดิม ยังไปไม่ถึงในอนาคตว่าจะเป็นอะไร อย่างไร ตนเห็นมีบางเรื่อง เช่น การบรรจุหลักการสหกรณ์เข้าไปในกฎหมาย เรื่องนี้จะต้องทำให้เข้าใจกันเสียก่อน เพราะถ้าทำให้เข้าใจ ก็ไม่จำเป็นต้องบรรจุเอาไว้

อาจารย์ยังย้ำเรื่องหลักสำคัญของการปรับปรุงกฎหมายสหกรณ์ในอนาคตที่จะต้องเข้าใจว่ามีตัวละครอะไรบ้าง จะให้สัมพันธ์กันในระดับไหน เรื่องใดจะสัมพันธ์กัน หรือไม่มีความสัมพันธ์ต่อกัน ย่อมจะทำให้ภาพนี้สามารถนำไปคิด ไปดำเนินการต่อได้ คงเริ่มจากคิดกันในวงตัวละครทั้งสิ้น ได้แก่ สมาชิกสหกรณ์ สหกรณ์ รัฐ และ ภาคสังคม ว่าต้องการมีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างไร ต้องการอะไร จากนั้นก็นำพูดคุยกัน ใครเสนอมามากไปก็ลดทอน ใครเสนอน้อยไปแต่ควรจะต้องเพิ่มให้ ก็เพิ่ม เพื่อจัดสรรความสัมพันธ์ให้ลงตัว พอตกลงผลก็ผลักดันให้เป็นกฎหมายต่อไป โดยการผลักดันให้เป็นกฎหมาย เป็นขั้นตอนที่ต้องอิงกับฝ่ายการเมืองซึ่งเป็นงานที่ไม่ง่ายเลย

ผลประโยชน์ของภาคที่เกี่ยวข้องในการตรากฎหมายสหกรณ์

[๖] จนถึงบรรทัดนี้ ทุกท่านคงได้พบอีกมุมมองหนึ่งในเรื่องการปรับปรุงกฎหมายสหกรณ์ ในมิติของกฎหมายนั้น การจัดสรรความสัมพันธ์ ผลประโยชน์ของ บุคคล/กลุ่ม ให้ลงตัว แสดงให้เห็นถึงหน้าที่ของนักกฎหมายว่าเป็น “วิศวกรสังคม” แสดงให้เห็นว่ากฎหมายกำลังจัดสรรผลประโยชน์ ๓ ประการให้ลงตัว คือ ผลประโยชน์ของปัจเจกชน ผลประโยชน์สาธารณะ และผลประโยชน์ของสังคม

แต่ก่อนที่จะมาถกเถียงเพื่อรักษาสมดุลของผลประโยชน์เหล่านี้ ที่มาของความสัมพันธ์ที่ลงตัวน่า จะเริ่มจากที่ทุกฝ่ายควรหันกลับมาทำตามหลักการสหกรณ์ข้อที่ ๕ การศึกษา ฝึกอบรม และสารสนเทศกันก่อน เพื่อให้เข้าใจเรื่องราวของ “สหกรณ์” ไปในทิศทางเดียวกัน...

